

J E L E N K Ö R.

48. szám.

Pest szombat junius 14dikén.

1834.

Foglatat: Magyar és Erdélyország (fő RR. ülései. Erdélyi országgyűlés. Kinevezés. Széchenyi. Medárd-vásár. Államutatás. Különféle). Anglia (Londonderry és Ward indítványa; Times a' belga királyi pár, 's lengyelek felől; szabómesterek 's a' t.). Franciaország (Courier Français, és Quotidienne; charlestowni püspök). Dánia (az ország képviselőségét kitéző kir. rendelés). Portugália (hírek port. Indiából). Spanyolország (cortesgyűlés összehíva; teljes amnestia; don Miguel Elvasba vonul). Belgium és Holland (belga képvis. fölrás; foglyok erkölcsi javulása 's a' t.). Németország (Hamb. Correspondent; kasseli országgyűlés). Schweiz (Bourmont levele; Neufchatel). Amerika. Oroszország. Elegyhírek.

MAGYAR- és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony: Jun. 6ikán folytatván a' fő RR. a' városi ítélőszékek iránti tanácskozási-
kat, a' 3ik §sz, melly azt rendeli, hogy a'
szerződésekbe iktatni szokott ama' közönsé-
ges záradék „akármelley bíró hatalmával,“ min-
dig csak törvényes és illető törvényszékre,
mind nemeseknél mind polgároknál, értessék,
a' RR. értelme szerint fogadják el; — a' 4i-
ket olyképen: hogy ha nemes általános biz-
tosító zálogot (hypotheca in genere) köt le,
akkor nemesi birtoka fensőbbségénél fogva u-
gyan nemesi bíróság által; ha pedig különö-
sen városi vagy ezzel együtt nemesi hypothe-
kát kötelez, akkor városi törvényszék által
ítélthessék: mivel ez esetben a' polgári biz-
tosító-zálog előkelőnek tartassék, 's csak an-
nak elégtelen voltakor legyen szabad, nemesi
birtokhoz kielégítés végett nyulni. Az 5dik
§ban: hátralevő adó-tartozás vagy más törvé-
nyes, annak helyén meghatározandó köz ter-
hek viselésiben az 1635: 21 cz. szerint, —
továbbá házbér iránt is nemesek városi bírósá-
g alá tartozzanak. 6ik §. az orsz. küldött-
ség dolgozata szerint fogadtatott el, „árjegy-
zéki (auszugalis) követlésekben nemesekre is
kiterjesztetvén a' városi törvényszék.“ Vá-
rosban lakó, 's megyében is birtokos neme-
sek ellen végrehajtások, polgári birtok elég-
telen létében, (azon esetekre nézvé, midőn
nemesek is városi bíróság előtt tartoznak tör-
vényben állani), compassualis mellett nemesi
birtokbul egészítettnek ki. 7ik §. Nemessé-
göket bebizonyítani elégtelenek, mind szemé-
lyi mind tárgyi ügyekben, városi törvényszék
alá rendeltetnek; ugyan az alá a' nemesek
nemtelen cselédek is. — A' vásárbíróság kü-
lönös rendezésre halasztatott. — Kerületi gyű-
lések, mellyek e' közben tartattak, a' „kirá-
lyi megegyezés“ 's „új adományozás“ tárgya-
ban folytak.

Az Erd. Hiradó jun. 7ikéről, Kolozsvár-
rul következőt jelent: „Föhg. Ferdinand kir.
főnsége mint országgyűlési kir. biztos kinyi-
latkoztatta, hogy az országgyűlés ez uttal

még nem nyitthatik ki. Ha országos ülés
tartatnék, majd előre hirül fog adatni.“ — A'
vasárnap ujság még rövidebben csupán ime'
szavakkal érinti e' körülményt: „Az ország-
gyűlés bizonyos akadályok miatt még nem nyit-
tatott meg.“ —

A' fölséges uralkodó Pár, junius 7ikén
Schönbrunnból utnak indult Persenbeug csász.
kir. nemz. urodalomba, hol e' hónap fogytaig
szándékozik mulatni.

Ő cs. kir. Főlsége máj. 10iki legfensőbb
határozata szerint Zágrábban hadpénztári tiszt
Gecz Lajost ugyanott pénztárnokká méltózta-
tott kegyelmesen kinevezni.

Széchenyi Istv. gr. jun. 10kén I. Ferencz
gőzhajón ismét Orsovára költözött a' dunai
szoros sziklamederhez, magával vitetvén a'
vitorlás Tündét, melly Berzaszka 's Orsova
közt Iső Ferencz 's Argo gőzhajók közti köz-
lés 's egyéb szállítások eszközeül szolgáland
a' Vaskapu 's a' folyam egyéb rohanati hos-
zában.

Pest jun. 13. Medárd-napi vásárunk, a'
már épen végéhez járult, ha összehasonlítva
szemléljük azt az ideit, sőt tavalyi többi soka-
dalmakkal, ha az idő kiható körülményei te-
kintést érdemelnek, 's ha nagy népességről
következtetni szabad: — általában eleven-
nek mutatkozték. Különösen népessége vala
szembetűnő, mellynél a' közelebb lefolyt 3—4
évben sem láttunk számosabbat. A' vidékről
talán régebb is hon tartózkodókat beszólító
alkalom, — az épen ekkor esett 's a' közön-
ségnél kivált fensőbbnél újra hő részvétellel lá-
togatott löversenyek, — külföldi gyárosak 's e-
zek bizományosi, nevezetesen németek (a' vásá-
rínkon már rendszerint megjelenő osztrákokat
nem említve) schweiziak, olaszok, belgák, hol-
landok, angolok 's a' t. szokatlan számú ér-
kezők, 's mind ezen környületek eggyé ol-
vadt különsege, a' vásárnak kezdetén főkép
sokat ígérő szaporaságot juttatának; de melly to-
vábbi folytában még is középszerűségig olvadt
alá. A' szarvasmarhát, főkép a' soványt 's ri-
deget, még a' jözsef-vásárbelinél süllyedtebb
áron sem vették, a' hizlalt (söre v. göboly) is

csak immel-ámmal kapott igazi áron vevőre, azért t. Pest megye e' hónap 11 's 13iki közgyűlésében a' hús árát eddig volt állapotjában meg is hagyta. — Kézművekrenézve mingyárt eleinte is alig vala közészerű. — Hazai termékek közt a' gyapju, mint fő divatu's vásár-tonust osztogató czikkely, közép finom fajban, millyeknek az angol kereskedési főtárakban a' többi fajokhoz képest sokkal kisebb mennyiségét mult Társalkodónk is fejtegeté, 's a' két nyiretű közönséges téliben, vásár nyiltakor kapósan keresteték, de még sem a' tavalyi magas áron, mellyen alul később 10 frtal, utóbb pedig lejjebb és lejjebb is szállva kelt. A' finom egynyiretűt nem annyira keresték, az aljast 's fűrtöst igen. — Gabonanemek, minden esetre az idei termésre szűkebb kilátásból, árban, a' volt őszi és tavaszihoz képest emelkedtek; borok és szeszes italok nem. Kézművekben a' divatárúknak a' kinyilt nyár sem nyitott keletet; len és pamutárú meg lehetőszen mentek. A' kis kereskedés közészerűsége alul folyt, különösen a' szatócosság közt nagy tolongásu zajt ütött egy württemberginek fillérsátora, mellyben mindenféle ott találkozott portékát 2 pengő garason lehele megvásárlani; a' köznép ostromként tanyázott e' vásárbodé v. butyka körül, 's az árához mérsékelt csakugyan silány holmikát vélt ajándékként ragadozó több nap közben, míg a' fillérekalmárnak versenytársa is akadt szemközt szomszédban 's csekélyebb árért, miből a' két vetélkedő közt kemény surlódás 's utóbb nyilvános nyelvesata keletkezett, bizonytal rosszal végzendő, ha a' szemes vásári rendőrség illő zabolát nem vet. Értesítők a' kellő czikkelyek árait bővebben közlendí, mellyek összeillesztve a' martziusi vásári árubeliékkal legbiztosabban kitüntetik a' különiséget mind a' szökkenésben mind csökkenésben.

Az Állatmutatás Pesten jun. 7. 8. 's 9ikén tartatott a' Köztelken. Örömmel tehetjük e' felől azon jelentésünket, hogy valamint egyéb gazdasági állatink felfajoztatása (nemesítése) évről évre halad előre hazánkban, a' mit az Állatmutatásra kiállított állatpéldányok eléggé bizonyítottak: ugy különösen a' legfinomabb fajú birkák tenyésztése olly fokou áll már több helyen nálunk, hogy ha szerénységünk a' legjobbakkal mérközést tiltaná is, a' tökéleteshez naponkénti közeledésünket bizvást 's önhittség nélkül állíthatjuk. Hogy ez állítás nem dicsekvésből ered, de valóságou alapul, azt ez idei állatmutatásra beszállított, 's a' Köztelken áruba bocsátott

számos birka naponkénti söt óránkénti kelete erősíté, valamint az is, hogy 80, 100, söt 120 aranyon kelt kosokat is láthatánk ez idén. Névszerint

Károlyi Lajos gr. 104 anyabirkát 's 50 kost hozatott be részint mutatás részint eladás végett. Ezek minden tekintetben valódi szépségökért eleinte mindjárt kedvelőkre találtak 's e' mai napig Pesten együl egyig el is keltek.

Hunyady József gr. 65 kost 's 42 anyát hozatott le ürményi majorjából, mellyek a' régóta tartósan folytatott felfajoztatásért szinte nagy becsűen tartatnak, 's kevés híján el is keltek.

Gindly Antal ur Tolna vármegyéből Tengeliczről általjában nemes fajú 8 kost állított ki mutatványul. A' gyapju-finomság 's tisztaság mutatá ezeken, hogy jeles tenyész-tő által lehető legnagyobb gond fordítatik a' birkákra szintugymint a' gyapjura, mit a' jelen kori vásárlók annyira megkivánnak.

Elsner gazdasági tanácsos ur (sziléziai 's csehországi nevezetes birkatenyésztő) 12 kost küldé, mellyek annyival tökéletes-beknek találtattak, mivel saxoniai electoral származatuak, 's Elsner ur birkái már 1830-ban a' párisi állatmutatáson a' Merino-tenyész-tő társasági Bizottság előtt mint jelesek tün-tek fel, 's nálunk a' bel- és külföldi különfé-le gyapjak legfinomabb nuance-ai vizsgálgatá-siban tettlegi összehasonlításul szolgáltak.

Említést érdemel még itt Jocco, (külföldi lovakkal kereskedő) urnak 2 angórai ki-állított kecskéje gidájival együtt, 's egy ki-készített gyapjas-bőr hasonló kecskéről. Csu-dálókat nyerének ugyan ezek édes mieinknél, de vevőket még most nem.

Állítatott be egy tarka (rött-fejér) 7 esz-tendős hizott ökor is Grassalkovics hg. gedel-lői majorjából. E' tetemes nagyságu 's bámu-latos hizodalmu állat mézárosi szem-mérték-re 24 mázsára becsülteték faggyastul, 's ár-verés utján Muzsik pesti mézáros által 800 v. forintou vétetett meg. Igy haszonnal hiz-lalhatnánk! —

Volt még Állatmutatáson két másodfű igen szép schweizi 2 eszt. üsző is Hunyady gr. ürményi majorjából. A' valódi gazdasági szorga-lom- és szarvasmarha-tenyésztésnek hazánk-ban nagyobb lépcsőre juthatását e' két példány szembetűnőleg igazlá, 's Hunyady grófok gaz-dasági érdemeit a' birka- és ló-nemesítés tek-intetén kívül, e' részben is mindenki őszin-tén ismeré meg.

Meis
lított 3 kövér
től v. göbétő
jeszté még s
dasági iparur

A' paraszt l
végbe: de kevés
tetett tíz-tíz tá
heves vm. burai
lán János heve
re: különös fig
contra) okoskod
okaság közt B
soki Kovács me
nének, mellye
cyek a' Köz-ze
lkel próba-szánt
két nagyérdem
helytartásági ta
ló Majerffy Fer
zott tagjai elő
két és négy ö
dák, e' tárgyr
rák, azt ide
földszántás mi
koztaták a' ma
gyülésben, 's i
próbának ismé
a' pályatér me
meg is történt
légítőnek 's ig
csinek némi n
térítése fejébe
rás- iv nyitatt
mat ápolóknak
retes igyekez
mára —

Lóárv
mind bel-
lők sok,
mire talán
mostohan
folyása, az
zet gyöng
fölszendül
val juthat
bel- és kü

Külf
társaság r
ványos g
a' juhok
Magyaror
föhg. mag
gyébül g
mábul; 's
gyeri ura
Mihály p
temnél m
tanító-sz
's egyéb
csödület
tartatni a

A' f

Meisinger nevű pesti polgárnak kiállított 3 kövér korcs (chinai kan 's hazai emsétől v. göbétől) sertése is elég figyelmet gerjesztesse még sertéshizlálásra is terjedhető gazdasági iparunkra.

A' paraszt kancza-csikók jutalmaztatása jun. 9-ikén ment végbe: de kevés állítván be, ezek közül csak kettő ítéltezt tiz-tiz tallérnyi jutalomra. Egyik: Hopka József heves vm. burai lakos I. eszt. p. csikaja, — másik: Káplán János heves vm. kompolti lakos I. eszt. p. cs. — Végre: különös figyelem-, vizsgálódás- és különféle (pro et contra) okoskodásra nyújtott alkalmat a' Köztelken tolongó okosság közt Bodor János száellenőr 's Bécsi János szolnoki kovács mester által megjobbitott Grangé féle franczia "kének, mellyet tartani nem kell, két új példánya, mellyek a' Köz-telek közép udvarán állottak mutatónál. Egyikkel próba-szántás is tétetett az Allattenyészítő Társaságnak két nagyérdemű részvényesi nagys. Uzovics János m. kir. helytartósági tanácsos, 's a' hazai szorgalmat buzgón pártoló Majerffy Ferencz mint e' végre különösen megkért 's bizott tagjai előtt a' szentlőrinczi pusztá szélén jun. 7-ikén két és négy ökör erővel, kik mint önmagok is jeles gazdák, e' tárgyra nézve tehát minden kifogást túlhaladó bírák, azt idei 25 számú Társalkodónk előadása szerint a' földszántás minden kívánatának teljesen megfelelni nyilatkoztatták a' más nap tartott Allattenyészítő Társasági nagygyűlésben, 's minthogy itt szinte köz ohajtás jelentkezett e' próbának ismétlésére, a' jun. Siki löversenyéskor, délután a' pályatér melletti taraczkos parlagon, tömérdek néző előtt meg is történt az, 's minden értelmes a' szolnoki két kielőtőnek 's igazán célirányosnak találta. Ugyanezért Bécsinek némi megjutalmaztatása 's utazási költségeinek megterítése fejében tüstént küna' pályatérre egy adakozási alárás-iv nyitattott meg, 's hálás tisztelet a' nemzeti szorgalmat ápolóknak! rögtön 10 arany kerekedett egybe a' dícséretes igyekezetü, 's derék vállalkozásu kovács mester számára —

Lóárverésre nagy számmal állítattott be mind bel- mind külföldi ló, 's el is kelt belőlök sok, általjában ez idén igen olcsó áron, mire talán a' szénára 's tavaszira meddön 's mostohán ható szárazságnak is vala némi befolyása, azonkívül, hogy minden emberi intézet gyöngye levén kezdetben, e' hazánkban fölszendült hasznos intézet is csak időjárával juthat kellő hirre, 's így édesgetheti a' bel- és külföldi vásárlókat csoportosan Pestre.

Különféle: Bécsben a' mezőgazdasági társaság részéről máj. 12 — 13-ikán tartott nyilvános gazdasági szerek- 's állatmutatásban, a' juhok közt mint jelesbek kiállítva voltak Magyarországból: Mosony vmegyéből Károly főhg. magyaróvári urodalmából; Nyitra vmegyéből gr. Hunyady József úrményi urodalmából; 's főkép a' gr. Károlyi Lajos tót-megyéri uradalmából küldöttek. — Szibenliszt Mihály prof. ur halálával a' pesti kir. egyetemnél megürült „római polg. 's feudumi jog" tanító-széke, mellyel eszt. fizetésül 1200 fr. 's egyéb pCti járandóság van egybekötve, a' csődület (concurus) f. eszt. oct. 1s-öjén fog tartatni a' pesti m. kir. egyetem előtt.

A N G L I A.

A' felsőházban majus 27-kén jelenté Lon-

donderry m. azon szándékát, mellynél fogva jun. 25-én, ha Grey lordnak úgy tetszik, kérdést készül tenni azon irományok előterjesztése iránt, mellyek az angol követnek a' pétervári udvarból távollétét tárgyazzák. „Ha, úgy mond a' szónok, emlékezetem nem csal, Heytesbury lord Angliá előbbi képviselője Pétervárról 1832 aug. hónapban hivatott vissza, 's a' mostani küldött ez után következett octoberben neveztetett ki; de Ő exc. soha sem ment helyére, 's azóta Britanniának semmi képviselője sincs e' fontos országban.“ Kitér azután ez alkalommal Lieven hg. volt orosz követ dícséretére az angol udvarnál. Grey lord röviden válaszolt: „A' nemes marq. olly szives volt, hogy a' napot is, mellyen kérdését előadja, szabad választásomra bizá. Erre azt válaszolom röviden, hogy nekem mindegy, bármely napon teendi is kérdését, én arra készen tartom magamat. „Sajnálva említi azután Grey is Lieven hg. visszahívását, kinek magas tulajdonsági iránt legnagyobb tisztelettel van. Beszédét hangos halljuk, 's tetszés követte. —

Következő az alsóház vitájának veleje maj. 27-én Ward ur indítványa fölött az irlandi egyház-jövedelem fölöslegének mire fordíttatása iránt: „A' parancsoló szükség, monda Ward ur melly az irlandi prot. egyház állásában változásra késztet, olly világos mint a' nap, ha Irlandot megnyugtatni, régi sérelmeit orvoslani, 's az ottani érdekeket az egész országéival egygye olvasztani akarjuk. Canning 1812-ben azt kérdező egyik ellenétől, ki a' régi kemény büntető törvények eltörlesztésével hanyakodott: okosnak hiszi é az irlandi katolikusok békójanak csak egy részét levenni, a' másikat pedig rajtok hagyni, hogy folyvást emlékezzenek az Angliától vett rabszolgaságra. Maga Pitt megegyezett ebben Fox nagy versenytársával. Pitt nyilván megvallotta, hogy Irlandban a' prot. egyház nagy zaklatása nélkül az egyesülés ezen országgal soha teljes nem lehet. — 31 éves tapasztalás tanított arra meg, mi igen sajnálható, hogy Pitt akkor meggyőződése szerint nem cselekedett. (halljuk! halljuk!) Az unio-felbontást sürgető kérelmek fele a' tizedek megsemmisítését ohajták tulajdonkép. Valamennyi britt statusférü elismerte a' tizedrendszer kárát, 's visszaélésit, sőt senki szónokibblyag nem rajzoló azokat le. (mint a' gyarmati statutitoknok (Stanley) kit sajnálva nem látok ma helyén. De az igen tisztos statutitoknok azt hiszi, a' tized-megváltásban van az orvoslás. Az igen tisztos urnak, mig Irland statutitoknoka volt, minden segédesz-

közei megvoltak rendszere próbájára. A' mit kívánt, teljes bizodalommal megadta neki a' parlament, tizedtörvényt, fegyvertörvényt, kényszerítőtörvényt (Zwangsbill). 'S mit nyert mind ezzel? Valamennyi czéljaiban felsült. Mikor engedjük magunkat tapasztalás által vezetetni? Mi Irlandban 23,000 főnyi katonaságot tartunk, 's az, éves költségivel 's a' számos rendőrséggel sem képes elégtelenséggé varázsolni az elégtelenséget. Irland tizedpörei 20 ezerre mennek, ide sem számítván azokat, mellyek 10 ft. stgen alul vannak. Irland népessége 8,000,000, csak 600,000 azokból protestans, 's ezeknek ismét csak fele tartozik az angol státusegyházhoz. — 8 millio katholikus köteles tehát 300, ezer protestans gazdagon fizetett püspökeit, hivalkodó jövedelem-birtokosait, és számos papságát eltartani 's a' t. — Javaslom ennél fogva: „hogyminden az irlandi prot. egyház birtokában levő tulajdon, akár földekből 's tizedekből, akár egyéb jövedelmekből álljon az, statutulajdon legyen 's olly czélokra fordíttassék, mellyeket a' törvényhozás kitézend.“ — Grote ur támogatója az indítványt. Ekkor a' ház feszült várakozása közt fölkele Althorp l. 's az ülések elhalasztatását kíváná (jun. 2áig). Halljuk! halljuk! zendült meg minden oldalról. A' lord pedig hozzá adá: „Mióta a' tisztes tag beszédét elkezdé, olly körülmények esének tudtomra, mellyek arra határoznak — — — „Egyhangulag kitörő hangos tetszés gátlá a' lord végső szavai érthetését, 's csak néhány percz mulva folytathatá“ „Reményem, a' ház bizni fog bennem.... (ismét hosszan tartó tetszés.)“ 's hinni, hogy e' javaslatot nem fognám tenni, ha arra sürgető okaim nem volnának.“ Megint tetszést kiáltva határozatát el az elhalasztás, 's a' ház nagy mozgás közt oszlott el.

A' Times meghazudtolja mindazon lapokat, mellyek a' belga király 's királyné közt vélőleg fenforgó házi háborgásokat emlegetnek; 's különösen gaz szándékunak nyilvánítja azon hirt, mellynél fogvást a' királyné e' czivódások következtében már szüleihez készülne vissza Franciaországba. — A' Times figyelmeztet azon lengyel szökevények siralmas állapotjára, kiket nem rég Portsmouthban szállított ki egy porosz hajó 's kik 200zat fölmlő számból még csak 150en vannak. Ezeket az említett város lakosai ápolgatták ugyan egy ideig, de már most olly pusztán állanak, hogy betüertelemben csak az éhenhalást várhatják, ha angol nagyszívűség nem könyörül rajtok! „Azt hirdessük e, úgymond, a' világnak, hogy

miután az orosz kardtól megmenekedtek, Angliában éhen haltak el? 'S ez legyen a' kegyetlen ítélet, mellyet saját szabad országunkban a' lengyel hazafiságról hozunk? Több bizodalmuuk van a' britt nemesszívűségben, hogysen attól félhetnénk; 's biztosan remélljük, e' felszólítás nem zeng el a' pusztában kiáltónak szavaként viszhang nélkül.

Felső Canadának York nevű fővárosa ezentul e' tartomány törvényhozó gyűlése végzetőnél fogva „Toronto“ nevet fog viselni. E' változás főokául azt állítják, hogy Amerikában sok York nevű város van, honnan könnyen zavarodás támadhat. — A' Hamburg és London közt járó gőzcsolnakok eddig közönséges időben 70 óra alatt tevék meg ez utat. Most az ugy nevezett „oppositioi gőz csolnakot“ szándék mozgásba hozni, melly ezen utat teljes bátorságban, olcsóbban, 's fél annyi idő alatt fogja megtenni. Az első próba elsült, mert egy illy gőzcsolnak Greenockból (Skótziaiban) Londnig 33 óra alatt jutott el, melly távolság nagyobb mint Hamburgtól London. — A' szabómesterek a' végett alakult biztossága, hogy a' legény-egyesület szabályinak ellenszegülhessen, nem rég körlevelet bocsáta minden mesterhöz, mellyben felszólíttatnak, hogy minden legénytől, ki nálok munkát keres, írásban kívánjanak bizonyítványt arról, hogy semmi kézmű-egyesületnek nem tagja, sem általjában tagja lenni nem szándéka. Egyszersmind a' példányt is szétküldözék, melly szerint kell e' bizonyítványt névalírással megkivánni. A' közönségből is több oldalról felszólíttattak a' mesterek hozott végzéseikben állhatatos megmaradásra. Honnan remélhetni, hogy ha a' mesterek e' szándékban ingatlanok lesznek, a' roppant kézmű-egyesületek semmiségökbe dőlnek vissza. —

FRANCZIAORSZÁG.

Chateaubriand ur bizonyos számú választók előtt nem rég jelenté ki, hogy ő a' követségre kijelöltetést, ha ajánlani fogják neki azt, el fogja vállalni. — A' Courier français szinkedésnek nyilvánítja a' kormánylapok declamatioit a' republicanusok 's legitimisták egyesülése elien a' bekövetkező választások alkalmával. „Szeretnők, úgymond, tudni: készek lennének e' ministeri kijelöltek a' legitimisták szavazatit visszautasítani ha azok adnák nekik a' többséget. Több választásra emlékezünk, hol csak így nyert a' ministerium. Sőt csak ezért kimélte a' kormány a' carlistákat számos alkalommal, midőn a' Chouanok öt millio nyugpénzét megtartotta, a' püspökök

számát
tot elm
vallás
roly f
törvé
mind e
majd a
ni? „

egyes
re tört
status
kozik
mus és
radva
gatni,
megny
is a' m
buzgal
len ro

K

az 18
czokat
püspö
ka szá
Román
bizott
Haytil
ottani
püspö
elnök)
Hayti
kedés
vást e
fiai, u
mánya
listák,
közmo
vide e
bel fe
magac
dést k
varhat
függe
csak a
kizár
kat az
kor j
fölibe
igazg
kivét
tási m
„Füg
patio
vénye

számát öregbiteni akarta, 's mindazon javaslatot elmellőzte, mellyek a' régi monarchiai, vagy vallásos érzelmekeket sérthették, mint a' X. Károly fölötti törvényt, a' január 21ki évünnep törvényét; — nem azon reményből történt e mind ez, hogy ezek által az undok carlisták, majd a' quasilegitimitás aklába fognak gyűjteni? " 's a' t. Végzetül azt mondja, hogy ezen egyesülés nem megbuktatásra hanem védelemre történt, 's a' szabadság biztosítására. Ha a' stathatalom azon, mit szemével lát, botránkozik inkább, hogy sem tanulna, ha az egoismus és félelem rendszerében folyvást megmaradva mindent, a' mi kivüle van, le akar szaggatni, 's minden törvényszerű érdeket magának megnyerni, akkor igen is megkondulhat neki is a' megbukás órája, 's privilegiált baráti vak buzgalma Franciaország elégtelensége ellen rosszul fogja védelmezni.

Kir. rendelés maj. 25ről zászló alá idézi az 1832ik osztályból maradt fiatal katonaujczokat. — A' charlestowni (Éjszakamerika), püspök marseillei útjában, hol hajóra szándéka szállni, Lyonon maj. 22én ment keresztül. Romába utazik, hogy a' sz. Atyának némi rá bizott küldeményről számot adjon. Ő tudnillik Haytiba (St. Domingo) volt követül küldve, az ottani republica elnökével egy érsek 's több püspök kineveztetéséről értekezni. Boyer (az elnök) őt tisztelettel fogadá, 's mint hírlík Hayti kormánya hajlik is a' sz. székkal intézkedésbe bocsátkozni. — A' Quotidienne folyvást egyesülésre nógat. „A' stathatalom férfiai, ugymond, oszlatni akarnak, hogy kormányozhassanak, de a' liberalisok 's a' royalisták, szemközt a' közös veszéllyel, ama' régi közmondásra: „oszlass hogy győzhess“ (divide et vinces) egy mással, korunkhoz illőbbel feleltek, u. m.: „egyesülj, hogy védhesd magadat.“ Gondosan ki fognak ők minden kérdést kerülni, melly ezen öszhangzást megzavarhatná; ők a' szavazókat egyedül ministeri független választókra fogják osztályozni; ők csak azon embereit fogják a' stathatalomnak kizárni, kik egy kis dohánytiszttségért szavukat az algieri deynek is eladnák. A' szavazáskor jó lesz a' két különző osztály közül egyik fölibe írni: „ministeri“ ezerszáz millio költség, igazgatási összesítés vagy egybepontosítás, kivételi törvények, katonai országlás, választási monopolium, deficit. A' másik fölibe pedig: „Független“ takarékoság, községi emancipatio, szabadság 's védelem mindenkire, törvényes országlás, a' választási census lejjebb

szállítása, pénz dolgában rend. Azután válaszanak a' választók!“

D Á N I A.

A' maj. 28kán közzé tett, képviselői alkotmányt tárgyzó kir. rendelés 15ről költ. Minthogy e' rendelés tartományi képviselőségre czéloz, az ország általa négy fő részre osztatik, mellyekből mindegyik saját országgyűlést nyerend. E' négy fő rész 1) a' dániai szigetek. 2) Jütland, 3) Schleswig, 4) Holstein. A' dániai szigetek országgyűlése 66—70 tagból álland, 12t Koppenhága, 11t a' többi város, 17t a' nagy telekbirtokosok, 20t a' parasztok, 's a' többi 10t a' király fogja nevezni (ugymint Izlandra 's a' Faröe szigetekre 3at, de csak ideiglen, mig ott a' választási rendszer megállapittatik; 2 lelkészt. 1 tanítót a' koppenhágai egyetemből és szükség esetén 4 telekbirtokost). Jütlandéra a' városok 14, a' telekbirtokosok 12, a' parasztok 22 követet választanak; a' király 2 lelkészt, 1 tanítót, 's mintegy 4 telekbirtokost nevez ki, honnan az egész gyűlés 51—55 személyből álland. Schleswig hgségben a' nagyobb telekbirtokosok 5, a' kisebbek 19, a' városok 12 követet választanak; ezekhez a' király 2 lelkészt, 1 kieli tanítót, 's a' schleswig-holsteini lovagok közül 4t ad, ugy szinte mindenik uralkodó hg. Schleswig, Holstein, Sonderburg 's Augustenburgban egy szózáttal bir, ha nagykoru 's idegen szolgálatban nincsen. Innen az országgyűlési követek száma 44. — Holsteinban a' holsteini hgség bizomány-javainak birtokosa 1 szózáttal birand, mellyre az, valamint az augustenburgi is telekbirtokost választhat, a' király által kinevezett 2 lelkészen, 1 tanítón, 's 4 lovagon kívül; a' nagy telekbirtokosok 9, a' kisebbek 16, a' városok 16 követet választanak; a' gyűlés tehát 48 tagból álland. — Az egész ország képviselői száma 209—217 lesz; ezek közül 2 fejenkéntit, 20—28t a' király nevez ki, 189t az ország választ, és pedig általfában $\frac{2}{3}$ részt a' városok, $\frac{1}{3}$ részt a' telekbirtokosok, $\frac{1}{3}$ részt a' parasztok. A' választási jog a' telektulajdonhoz van kötve, de ugy, hogy az örökös bérlők a' tulajdonossal egyenlőknek nézetnek. — A' választási 's választathatási census a' tartományok szerint külfönte; Koppenhágában 4000; másutt 1000 talléros ház kármentési értékben; falun egész házhely. — A' herczegségekben 1600 talléros városi tulajdon, vagy nemesi jószág, mellynek saját törvényhatósága, vagy 50 ezer tallérnyi értéke van; vagy 3200 talléros adó

zó paraszt birtok. Személyes minőségül (qualification) megkívántatik böcsületes név, korra elért 25ik év, és szabad rendelkezhetőség; továbbá keresztyén vallás, dániai egyedüles alattvalóság, öt éves tartózkodás Dániában 's a' t. Ki több kerületben választatik meg, maga határozza el, hol akar képviselő lenni. A választást elfogadni senki sem köteles. Nem választathatnak ministerek, 's a' kir. Collegiumok tagjai, kik a' király közvetlen előadóji 's a' t. —

PORTUGÁLIA.

Pembroke gőzhajó, mellyen a' négyszere szövettség ratificatióját hozó kurir Lissabonbul maj. 13kán indult ki, 25kén megérkezék a' bresti kikötőbe, 's többek közt azon tudósítást hozta, hogy d. Miguel Santaremet csakugyan elhagyni készül 's minden seregestül Algarbiába vonulni. Erre valamivel később a' d. Débats szerint már mindenestül kiköltözött és seregei a' legnagyobb rendetlenségben Elvasfelé vonultak. — Bombaybul január 31ről jött levelek szerint Goában a' portugáli alkirály d. Maria részére nyilatkozott, ellenben a' damauni kormányzó egész portugáli Indiában, alkirályul kiáltatá ki magát, hogy a' kormányt Miguelnevében átvegye, 's Goában a' lázadó pedróiakat rendre térítse. (Damaun fekszik Guzerat indiai tartományban: erős tengeri kikötő, 1531 óta portugáli birtok.) Londonbul l. Palmerston újabb jegyzéket küldött a' lissaboni angol követ l. Howardhoz, mellyben Sir John Campbell kiszabadíttatása iránt, ki mint tudva van a' lissaboni várban olly rég óta erős fogságban tartatik, a' lord oda utasittatik, hogy újra keresné meg a' hadministert, a' fogolynak szabadon bocsáttatásaért olly föltétel alatt, hogy ez hit-kötelezés alatt a' királyné ellen többé soha fegyvert nem fog.

SPANYOLORSZÁG.

A' madriti ujság maj. 24iki száma, melly Párisba 30ikán már köz kézen forgott, közli végre a' cortesek összehívatala iránti decretumot; melly rövideden azon kimerítő okbul indulva ki, hogy „miket az ország törvényei 's nevezetesen V. t. XV. cz. 2 szakasz 's a' t. rendelnek, teljesíttessenek; — a' f. eszt. april. 10ikén közre bocsátott kir. statutum alapelvei következtetésben, 's az ország-kormány- és ministeri tanács javaslatából: az ország mindkét rendü képviselőit f. eszt. julius 24ikére, Madrid bajnoki városba, országgyűlésre hívja össze.“ Mik és millyek leendőnek a' tanácskozás tárgyai, arról szó nincs a' decre-

tumban, egyéb hogy fontosak, 's meghányalásuk közt Ő Főlsége az ország rendei engedelmességök- és hűségökre tart számot. Ki vannak adva a' választási rendszabások, mellyek nagy terjedelmét onnan vehetni ki, hogy a' madriti hírlap, az azokat megszerezni ohajtókat a' kir. nyomtató intézetbe utasítja, hol 25 cuartosért (2 franc 50 centime) árulják. A' decretum Aranjuezből kelt maj. 20ról, 's ugyanaz nap adatott ki még egy másik is következő tartalmú: „Mint hogy az ország egyetemi cortesei öszvehívatását újabb jótéteménnyel kívánom ünnepelni, ministeri tanácsom javaslatából jónak találtam: az 1832. oct. 20ikáról költ kir. bocsánati decretumot a' lehető legnagyobb körig terjeszteni, 's ennélfogva az abban foglalt kivételeket mindegyig megszüntetni.“ Aláírva „a' királyné.“ — E' decretum erejénél fogva tehát már most minden számüzve volt spanyol, gen. Minát 's Vigót sem véve ki, szabadon visszatérhet hazájába. — Gen. Rodil, ki maj. 20ikán minden seregestül Sarcedában táborozott, egyik segédét ezredes Teijerót tudakozás végett Terceira hg. szállására küldvén, tőle következő értesítést kapott: „Golegano maj. 18. reggeli 10 óra. Terceira hg. épen most vevé gen. Saldanha tudósítást, hogy d. Pedro seregei ma reggeli 7 órakor Santaremet megszállani kezdék, a' nélkül hogy az ellenség legkevésbé is ellenzé vala. Ez (az ellenség) a' két praetendenssel együtt, pusztán hagyván a' várat, sebes vonulásban nyomul Alemejeo tartományba, 's névszerint, mint hiszik, Elvasba. — D. Pedro 's hadministere Cartaxoba jövének. Egy brigádás és 200 lovas az ellenféltől Saldanhához csatlakozék. Ezek, valamint mind azok, kik Santaremből jönnek, vallomása szerint d. Miguel hada mindegyre fogy, a' többiek közt pedig a' demoralisatio ugy elhatalmazott, hogy ma holnap az infanst esupán azon marok nép fogja még kísérni, melly magát serege közül leginkább rótnak v. compromittálnak érzi. —

BELGIUM és HOLLAND.

A' képviselőházban maj. 23kán elfogadá az a' biztosság által kidolgozott felirást a' királyhoz, mellyet nagy számú küldöttség nyujtand be. A' felírás részvételét fejezi ki a' kamarának a' király vesztésén, 's azzal ügykészik azt vigasztalni, hogy a' szoros egyetértés, melly közötté 's népe közt fenáll, illy keserü fájdalmat is képes az idő segítségével enyhíteni. Különbén az egész felírásban semmi említés sincs azon ohajtásról, mellyet a' ka-

mara a' j
érezni fo

Brüs-
rikai ha
feküszne
gett gyás
ur, oppo
Károly a
ja, hogy
ban a' b
ugy mon
ra csak a
tik, 's a
de a' kor
hat. —
gista öss
személy
melly az
régóta m
Handelsk
czia utaz
gába kel
pagandát
szabást
visszator
ki, mell
czia hata
ni, utlev
's minda
meg neu
metalföl
kormány
nyos, ö
len. Ho
ból érke
landiába
gyűlését
németalf
tására.
saság n
nell) ré
re terve
a' vallás
ra tanít
bocsátot
illő kéz
a' társas
buta rec
ra is ve
lett vétk
rakozás
hetne v
intézete
mert ez
gyasztja

mara a' jövendő koronaörökös iránt ne talál érezni fog.

Brüsselből írják, hogy valamennyi amerikai hajó, mellyek e' perczben Antwerpenél fekszenek, máj. 21ikén Lafayette halála végett gyászlobogókat vonatott föl. — Dumortier ur, oppositio tag a' mostani király utódjának Károly ausztriai fő hget kívánja, 's azt mondja, hogy ez értelemben fog munkálni. Azonban a' belga alkotmány világosan kimondja, ugy mond egy brüsseli' levele, hogy a' kamara csak a' király által kijelöltrül tanácskozhatik, 's adhatja, vagy nem helybenhagyását, de a' korona által ki nem jelöltre nem szavazhat. — Arlonból írják, hogy Marcheiben orangista összeesküvést fedeztek föl, 's bizonyos személynél fegyverre 's levelezésre is találtak, melly az egész czimborát föltárja. — Már régóta megvan azon rendszabás, ugy mond a' Handelsblad, mellynél fogva „gyanus“ francia utazók leveleit a' végszélekről előbb Haagába kelle küldeni, hogy a' revolutionalis propagandától megóvassék az ország. E' rendszabást a' fr. kormány kedvetlenül vevé, 's visszatöreléssel élven, rendszabályt bocsátá ki, mellynél fogva bármi hollandi, ha a' francia határszéleken bárhol át kívánkozik lépni, utlevelét előbb Párisba kénytelen küldeni, 's mindaddig a' határszélen maradni, mig az meg nem vizsgálta ott. — Minthogy a' németalföldi kormány hijában terjeszté azt a' fr. kormány elé, hogy e' rendszabás nem általános, ő is ugyanazt rendelé a' francziák ellen. Honnan mint mondják, semmi Belgiumból érkező francia bé nem bocsátatik Hollandiába. — Máj. 15ikén tartá 9ik általános gyűlését Amsterdamban a' 3861 tagból álló németalföldi társaság a' foglyok erkölcsi javítására. A' tudósításból kitetszik, hogy a' társaság már 2034 részint főbenjárólag (criminnell) részint fenyítőleg (correctionell) elítélte terjeszté ki munkásságát. Ezekből 276ot a' vallásban, 219et olvasás, irás és számolásra taníttatott meg, 67 munkát kapott; 306 elbocsátott vétkesre különös gonddal volt; 69et illő kézműre segített. Csak 6 nem felelt meg a' társaság várákozásinak. Quo semel est imbuta recens 's a' t. E' tudósítás azon tanúságra is vezet, hogy ha 2034. valóságos kifejlett vétkes közül csak 6 nem felelt meg a' várákozásnak, azaz, nem javult meg, mit lehetne várni az emberiségtől, ha nyilvános intézetei, nem erőszak, nem ijesztés által, mert ezek szülik inkább a' rosztat, mint fogyasztják vagy enyésztetik, hanem oktatás,

meggyőződés, 's hasznos foglalkozásra szoktatás által a' véikest ki nem hagynák fejleni az egyes emberben, — 's ha véletlen még is kifejlett, — mert nincs minden legkisebb körülmény az ember hatalmában, hogy attól az egyeseket megóhassa, — azt szelid kézzel 's kereszttyén részvétellel ismét jó utra térítenék.

NÉMETORSZÁG.

Kasselből maj. 20ról írják, hogy e' mostani országgyűlésen nem is hiszik többé már ama' fontosabb törvények kinyerhetését, mellyek a' constitutionalis életre jelentőséggel bírnak. Az idők 's viszonyok sokkal kedvetlenebbek, hogysen a' törvényhozásban most az alkotmány szelleme szerint haladni lehetne. Törvényjavaslat ugyan van elég, 's azokkal a' Rendek szinte árasztvák, de csekély értékűek azokhoz képest, mellyek szükségesek. A' mult országgyűlésen meghányt, 's a' néptől szívzszakadva várt vadkárpótlási törvény, mellynek valóítására legfelsőbb helybenhagyáson kívül semmi egyéb hja, talán meg sem fog jeleni. A' sajtótörvény fölül mély a' hallgatás. A' városi 's községi rend, minthogy az, mellyet az első gyűlésnek benyújtottak, végre nem hajtaték, az országgyűlési biztos által ujlag elő fog terjesztetni. 's a' t. —

A' Hamburgi Corr. a' Nekar ujság után ezeket közli: Majd valamennyi szövetséges német tartományban ugy nevezett alkotmányos (constitutionalis) kormány van dívatban, ez utóbb időkben mindazáltal a' törvényhozó kamarában a' demokratai elvek mind inkább láb- ra kezdenek kapni, 's idővel nem csak az arisztokratai elemeket fenyegeték elsüllyesztéssel, hanem a' korona valódi vagy állított jogait is annyira szorongatni kezdék, hogy a' monarchiai elv fentartása iránt, melly Németország intézvényeiben kizárólag uralkodónak kiáltátek ki, aggódni kezdenek. Innen fő feladás most a' szövetség alap törvényeit megvizsgálni, 's a' Karok és Rendek (a' képviselők), ugy szinte a' szövetkezett fejedelmek viszonyos jogait egymással szemközt annyiban meghatározni, hogy ezentul a' monarchiai elv a' demokratai elvek résziről minden megtámadástól óvassék, 's hogy meg se támadtatassék, a' már eziránt fenálló törvényeket át kell vizsgálni, módosítani, 's hiteles magyarázat által minden félreértést eltávolítani. Minthogy továbbá a' juliusrevolutio óta Németországban számos helyen lázadás üte ki, mellyek noha csak helybeli rendbomlások voltak, az illető kormányok aggodását még is eléggé fölébreszték, 's nyomozások tétettek azok kez-

dőji iránt. E' nyomozásokból kisült, hogy ama' többszöri lázadások czélja egész Németország fölzendítése volt, mellyből, a' mostani szövetséges fejedelmeket székeikből kiűzven, germaniai respublicát akarának alkotni. Minthogy továbbá — e' nyomozásokból még az is kisült, hogy mind ezen lázongásokban a' tanuló ifjuság nagy részt vön, 's azokban cselekvő szerepet játszott, azt következteték mind ebből, hogy a' tud. egyetemek fészkei a' lázadásnak, 's hogy azok belső szerkezetét alapostul meg kell újítani. E' szempontból indulván ki, a' megújítást különösen ezen intézetek testületi (corporatioi) kiváltságaik ellen irányzák. Ezekhez képest az akadémiai fenyték szorosabb, 's a' tanuló személyes szabadsága, mennyire azt az egyetemek tudományos czélja engedi, szűkebb 's korlátozottabb lesz.

S C H W E I Z.

A' neufchateli Constitutionnel tagadja számos schweizi lapnak azon állítását, mintha a' statustanácsnok és Pfuel ur Neufchatel elválása iránt Schweiztől csak önhatalommal (eigenmächtig) értekeztek volna egymással, mert ezen értekezés tökéletesen a' király helybenhagytaival történt; 's reményli, hogy a' külső v. nagy tanács nem sokára be fog e' változási kérdésbe bocsátkozni. A' müncheni politikai ujság szerint azonban több oldalról hallhatni, hogy Neufchatelnek Schweiztől indítványba hozott elválásában Schweiz meg nem fog egyezni, minthogy olyan környületek jöttek közbe, mellyeknél fogva e' rendszabás kivételét többé nem ohajtják. Az „Europe centrale“ genfi lap egy levelet közöl Bourmont-tól, mellyet az ezen szerkesztőséghez bocsátott. Meghazudtolja a' marsal e' levélben azon híreket, mellyeket az említett lap róla bizonyos tervekre nézve közzé tett, azon egyetlen kivétlen, hogy ő a' Simplonon utazott keresztül, mert ezen által esik a' legközelebb ut Majlandból Genfbe, hol háznépe tartózkodik. Ugy szinte tévedésben hiszi a' lap szerkesztőjét, midőn ez azt véli, hogy a' francia kormány aggódik Bourmontnak a' genfi cantonban tartózkodásán 's őt a' határszéltől eltávolítani ohajtja, minthogy szabadságában áll neki (Bourmont) Franciaországban mint hazájában választani lakhelyet, hova vissza is készül térni.

A M E R I K A.

Ujyorki hírlapok Londonba majus 10jeig érkeztek. Szerintük a' tanács és Jackson még mindegyre ezivódnak a' bank ügye fölött, 's a'

vita még mindig egyenlő lévvel foly. Attól tartanak sokan, hogy Jackson gen. olly zivatart indított, mellyet majd le nem csilapithat; 's melly pártját még veszélybe buktatja. Utolsó ellenmondása a' tanácsot igen felingerlette, legalább igen hevesen szólottak ellene az ülésben. — Mexicoban két plébános 39 cikkelyből álló tervet készített a' monarchia-felállításra, mellynek következésiben Montezuma származéka vagy csemetéje fogna királyszékbe lépni; az idegenek kihajtatnának; 60,000 ember egy seregbe állana 's a' t. — E' cikkelyek szerzője közül egyik elfogatott, másik megöletett. — A' veracruzai kormány valamennyi klastrom-birtokot elsajátított. Peldáját Xalisco követte. Azt hiszik, hogy e' javakat a' középponti kormánynak fogják benyújtani, melly a' 80 millio dollárra (160 millio pengő) becsült valamennyi klastromjóságot el akarja foglalni, 's a' nyilvános adósság fogyasztására v. lefizetésére fordítani. A' sereg kevesbítése 4 millio dollárt kimél meg.

O R O S Z O R S Z Á G.

Odessában a' mult év óta bizonyos Vey nevű hollandi tartózkodik, ki az orosz halászatot a' fekete tengeren a' hering-sózásmódra tanítja. A' fekete tengerben ugyan is különösen Krim partjai mellett igen sok heringet fognak évenként (egyedül Kamisch-Burun mellett 2,000,000) mellyek nagy részint 1½ fontosak, 's olly nagyok 's kövérek, millyeket Hollandban ritkán találhatni. Vey ur Kertschben a' kormányzó 's nagyszámu nézőség jelenlétiben egy hordó (Tonne) heringet hollandi módra sózott be. Ezen mód természetesen hosszadalmas az oroszokénál; de a' hal is jobban eláll, 's növekszik böcsében általa.

E L E G Y H I R E K.

Prechtel technologiai Encyclopaediájában mód adatik elő, mellynél fogva domboru rajzolatot mészkőlapra edzhetni, 's papirosra nyomhatni. Ez által a' fametszések könyomásokkal lehetne pótlani. — Maj. 8kán tartotta a' bel- 's külföld számára összeállott bibliatársaság Londonban évi ülését. Tudósításából kitetszik, hogy a' társaságnak 5000 fiók intézete van, (ezekből 3400 Nagybritannia 's Irlandban), hogy a' szentírást már 121 különféle nyelven nyomatta ki, 's most még 36 nyeiven nyomattja, hogy továbbá fenállása (1804) óta 12 millio, a' mult évben pedig 900,000 bibliát osztaszét, 1804 óta 2 millio ft. stget adott ki, 's hogy végre mult évi bevétele 83,893 ft. stg. volt. —